

RESULTATS DE LES EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES A LES ESGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA. CAMPANYA 1995

Antonio Moro i Garcia,¹ Antoni Rigo i Jovells,² Francesc Tuset i Bertran²

El primer semestre de 1995 es van dur a terme dues intervencions arqueològiques dins el recinte de les esglésies de Sant Pere de Terrassa, concretament a la zona exterior nord de l'absis de l'església de Santa Maria.³ Aquesta intervenció forma part del Projecte de desenvolupament cultural i integració urbana del conjunt monumental de les esglésies de Sant Pere de Terrassa, elaborat per l'Ajuntament de la ciutat, amb la participació de la Diputació de Barcelona, l'Arquebisbat de Barcelona, la Parròquia de Sant Pere i la Generalitat de Catalunya.

L'execució dels treballs fou encarregada a l'empresa de Tarragona Codex-Arqueologia i Patrimoni. L'equip de treball quedà format pels arqueòlegs Antonio Moro (Ajuntament de Terrassa) i Antoni Rigo (Codex) com a directores de l'excavació, pel doctor Francesc Tuset (Universitat de Barcelona) com a coordinador dels treballs i per sis auxiliars d'excavació.

L'objectiu de la investigació arqueològica en aquest jaciment, donades les seves característiques intrínseques, els condicionaments previs d'investigacions precedents i el projecte general de desenvolupament del conjunt monumental, és el d'arribar al màxim nivell de descobriment i a la màxima comprensió possible de les restes. Només així serà possible desenvolupar d'altres aspectes del projecte, com són l'adequació i integració urbana de la zona i la seva museïtzació.

Els resultats que aquí presentem han de ser considerats com a preliminars, ja que responen a una primera intervenció de caràcter puntual que ha de tenir continuació en un futur immediat. També pensem que tan sols un coneixement global del jaciment podrà aportar dades fiables i clarificadores.

La campanya de 1995 ha posat al descobert una sèrie d'interessants restes, molt afectades per la utilització del lloc com a cementiri parroquial, documentat des del segle XVII. És per això que la interpretació de les diferents estructures és ja parcial, per les limitacions en extensió de la present intervenció; hem d'afegir que l'estat de conservació impedeix una clara interpretació en alguns casos.

Els treballs duts a terme des del mes de febrer fins al mes de juny de l'any 1995 han posat ja al descobert algunes estructures i han ofert unes primeres dades històriques sobre l'evolució de l'ocupació en aquest sector excavat. Les fases principals documentades fins ara es poden resumir de la manera següent:

Fonamentació absidal amb contraforts al creuer nord de Santa Maria. Excavació de Sant Pere, 1995. (Foto: Museu de Terrassa).

1. Època ibèrica

A la zona intervinguda s'ha constatat l'existència d'una ocupació d'època ibèrica. Aquestes restes corresponen a sitges excavades en el terreny natural i a un únic estrat que no es pot relacionar amb cap estructura. Per tant, no és possible determinar quin és el tipus d'ocupació que hi havia i si es podria tractar d'un camp de sitges o bé podia haver-hi algun tipus d'assentament. Quant a la datació d'aquestes restes, és també molt imprecisa, ja que els materials apareguts són poquíssims i poc significatius. L'abandó de les sitges degué tenir lloc entre el segle II a.C. i el segle I a.C.

2. Període entre les èpoques ibèrica i tardoromana

L'estratigrafia de l'àrea excavada presenta un buit important que va des d'aquest moment ibèric anterior fins a època tardoromana, malgrat que apareixen materials ceràmics romans que presenten una cronologia inicial del segle I a.C. fins al segle V, però sempre dins d'estrats clarament més tardans, i, per tant, cal pensar que són procedents de remocions de terres. També hem de dir que tant el terreny natural com les poques restes ibèriques conservades semblen haver sofert retalls en forma de clots, tal vegada per a procedir a l'extracció de terres, sense que puguem saber amb quina finalitat.

Tot i així, la presència esmentada de materials que ofereixen una cronologia des de l'època altoimperial fan pensar en una zona de freqüentació important.

3. Primera fase tardoromana

En un moment que sembla situar-se entorn de mitjan segle V es procedeix a farcir els retalls abans esmentats i a terraplenar amb la finalitat de procedir a construir uns primers edificis. Aquests es troben en molt mal estat de conservació a causa de les diferents alteracions sofertes, de forma que ni tan sols es pot arribar a establir una planta clara, ja que no es conserven pràcticament les connexions entre les diverses estructures.

Quant a la datació, cal remarcar que són relativament pocs els materials que presenten dates cronològiques precises i, per tant, cal ser prudents. Malgrat això proposem una datació de mitjan segle V, segons l'aparició de ceràmica grisa paleocristiana i ceràmica ataronjada paleocristina, així com de terra sigillata africana D.

4. Segona fase tardoromana

En un moment indeterminat que sembla situar-se dins del mateix segle V s'amortitzen les estructures de la fase anterior i es procedeix a la construcció d'una altra fase constructiva, conservada només al nivell de la fonamentació. Aquests murs trobats configuren àmbits que no s'acaben de definir de forma clara, però tot fa pensar en unes cambres rectangulars. A l'interior s'hi han localitzat alguns enterraments de lloses i un de tègules, disposats a doble vessant, que haurien funcionat contemporàniament, de forma que pensem que la funcionalitat d'aquestes cambres és funerària.

5. Arrasament de la segona fase

En un moment que sembla situar-se a mitjans del segle VI es produeix un arrasament general per tal de tornar a terraplenar. L'arrasament esmentat de la segona fase és radical ja que totes les estructures queden rebaixades fins a un nivell inferior al nivell d'ús.

6. Tercera fase constructiva

La construcció que hem documentat com a posterior a la segona fase té, no obstant, una difícil datació, ja que només podem afirmar que és contemporània o posterior a mitjans del segle VI i anterior al segle XII. De fet, desconeixem si pot haver-hi alguna fase entre les dues que hagi estat totalment arrasada a la zona excavada. La construcció del nou edifici no es pot deslligar de l'adequació de la zona. Així, el que es va fer és terraplenar i guanyar terreny al vessant del torrent, amb uns farciments que van units a la nova construcció i, de forma especial, amb el que semblen contraforts.

Les restes d'aquesta construcció semblen pertànyer a la capçalera d'un edifici, seccionat en el moment de fer la capçalera actual de Santa Maria, del qual hem documentat únicament per l'exterior el mur que delimitaria la probable nau pel costat nord i una estructura de planta absidal o poligonal que mira a l'est. Aquest edifici amb capçalera absidal ve a completar en bona part el costat nord del temple, que tradicionalment s'ha considerat de tres naus, i immediatament anterior a la construcció romànica de Santa Maria, datat per Puig i Cadafalch com a pertanyent al segle VII i per Palol al període preromànic.⁴

D'altra banda, no s'ha pogut veure cap relació entre aquesta tercera fase i Sant Miquel, malgrat que el mur nord

de l'edifici absidal presenta uns pilars que tenen correspondència amb els de Sant Miquel, però desconeixem si es tracta d'una contemporaneïtat o bé correspon a una remodelació posterior.

7. Santa Maria

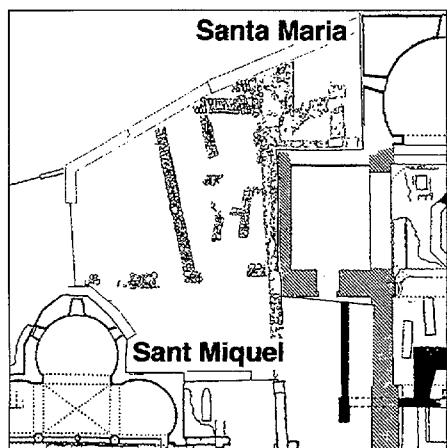
La següent fase constructiva correspon al parament exterior de l'actual absis de Santa Maria; es constata amb certesa que l'estructura actualment visible de la capçalera de Santa Maria correspon a un període posterior.

8. Ocupació com a cementiri

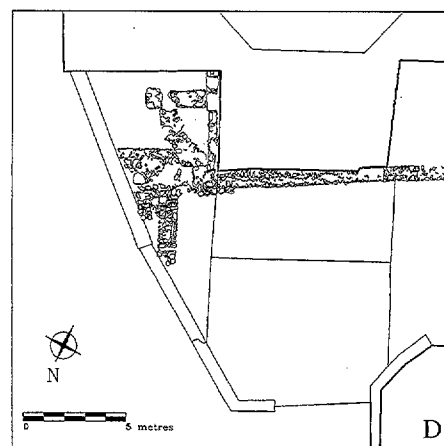
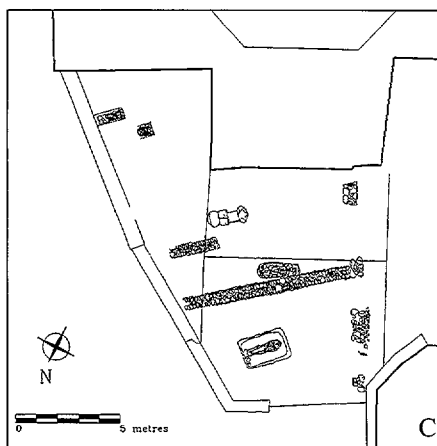
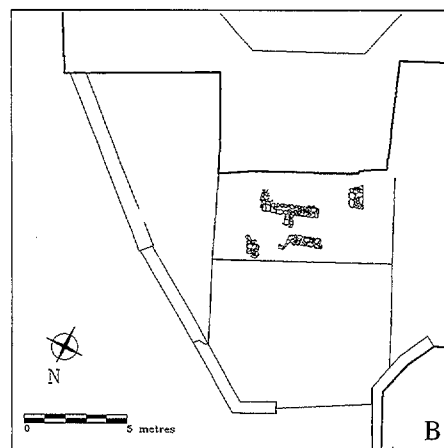
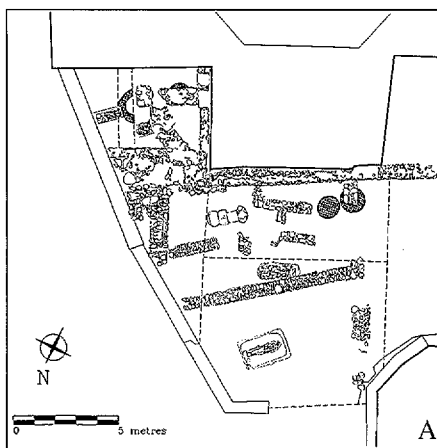
Una altra fase documentada consisteix en l'ocupació del lloc com a cementiri, a partir del segle VI i fins a la fi del segle XIX o el començament del XX. Cal recordar que per via documental es té constatada la presència d'un cementiri des del segle XVII i que fins al començament del segle XX hi havia un cementiri amb nínxols.

NOTES

1. Ajuntament de Terrassa.
2. Codex - Arqueologia i Patrimoni. A. Moro, A. Rigo, F. Tuset.
3. *Memòria de les excavacions arqueològiques a les esglésies de Sant Pere*. Inèdit, 1995, 6 vol.
4. J. PUIG i CADAFALCH, *Noves descobertes a la catedral d'Egara*. Barcelona: IEC, 1948. P. PALOL, *Arqueologia cristiana de la Espanya romana*. Madrid-Valladolid, 1967, p. 45-51.

Planta de conjunt de les estructures arqueològiques descobertes a la campanya 1995.

- A. Planta general de les troballes. Amb color fosc, les sitges d'època ibèrica.
- B. Planta de les primeres restes d'edifici. Mitjan segle V.
- C. Planta de les restes d'un edifici amb enterraments. Segona meitat del segle V.
- D. Planta d'edifici amb absis i contraforts. A partir del segle VI.